

Hemnes kommune

Forslag til planprogram

Revidering av kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser

Innhold

1. Innledning.....	2
2 Føringer for kommunedelplanen	3
2.1 Nasjonale føringer	3
2.2 Regionale føringer	3
2.3 Lokale føringer.....	4
3. Planprosess og medvirkning.....	4
3.1 Folkemøter	4
3.2 Høringer.....	4
3.3 Politisk forankring.....	5
3.4 Vedtak.....	5
4. Målsetting og status for gjeldende plan.....	5
5. Utfordringer i forhold til dagens situasjon	6
5.1 Folketall og levealder	6
5.2 Helseskader og ulykker.....	6
5.3 Tilrettelegging for fysisk aktivitet	7
5.4 Bygging av idrettsanlegg.....	7
5.5 Samspillet mellom kommunen, frivillige lag og foreninger og private aktører	7
6. Omfang av planen	7
6.1 Universell utforming.....	7
6.2 Tema i planen	8
6.3 Behov for kartlegging	8

1. Innledning

Gjeldende plan ble vedtatt i desember 2016 med planlagt revidering etter 4 år. Det er nå nødvendig med en revidering av planen i tråd med dette for å tilpasse den dagens situasjon og behov. I henhold til plan- og bygningsloven § 4-1 er dette planprogrammet utarbeidet for revidering av plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Hemnes kommune.

Kommunedelplanen skal være et overordna politisk styringsdokument der samfunnsmessige behov er kartlagt og innarbeidet i plandokumentet med tilhørende målsettinger og strategier for måloppnåelse. Planprogrammet skal gjøre rede for formål med planarbeidet, planprosessen og hvordan medvirkning sikres i planprosessen. Planprogrammet skal også sikre politisk forankring og sørge for å tilrettelegge for at alle skal få mulighet til å komme med innspill. Planen er en tematisk kommunedelplan og skal knyttes mot kommuneplanen. Planen vil ikke gi hjemmel for arealdisponeringer, men skal kunne gi anbefalinger til kommuneplanens arealdel.

Kommunedelplanen vil gi grunnlag for å søke spillemidler til idrettsanlegg, nærmiljøanlegg og anlegg til friluftsliv. Tiltak i planen skal sees i sammenheng med helsemessige synspunkt knyttet opp mot folkehelseloven, samhandlingsreformen, og Leve hele livet. Planprosessen skal resultere i en kommunedelplan som gjenspeiler dagens situasjon og behov for fremtiden med statlige, regionale og kommunale føringer.

Kommunedelplanen er et overordnet politisk styringsdokument og et utgangspunkt for rådmannen sitt administrative arbeid innen temaet idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. I tråd med kommunens føringer så skal folkehelseperspektivet ligge til grunn for alt som foretas i Hemnes. Det er derfor naturlig å ha et spesielt fokus på folkehelse i revideringen av kommunedelplanen.

Kommunedelplanen skal være et verktøy for samarbeid mellom kommunen og frivillige lag og foreninger i kommunen.

Planen skal utrede og sikre:

1. Klare målsettinger for kommunen sin satsing på idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og folkehelse
2. Tydelige innsatsområder og tiltak for folkehelsearbeidet
3. Mål for anleggsutbygging og sikring av areal til idrett og friluftsliv
4. God kommunal styring av anleggsutbyggingen
5. At riktige mål og vegvalg blir gjort
6. At en velger gode strategier for måloppnåelse
7. Tydelige rolle- og ansvarslinjer for lag og foreninger

2 Føringer for kommunedelplanen

I henhold til plan- og bygningsloven skal nasjonale og regionale rammer og retningslinjer legges til grunn ved kommunal planlegging. Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser skal utarbeides i samsvar med disse føringene. Anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som skal søkes spillemidler til, må være innarbeidet i en kommunal plan.

2.1 Nasjonale føringer

Statlige føringer gir viktige innspill til formulering av målsettinger og strategier i planarbeidet. Den nasjonale politikken på områdene fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv formulerer et sett mål og strategier som også vil være viktig for Hemnes kommune.

Viktige dokumenter for nasjonale føringer:

1. St.meld. 14 (1999-2000), *Idrettslivet i endring*
2. St.meld. 39 (2000-2001), *Friluftsliv - en veg til høyere livskvalitet*
3. St.meld. 16 (2002-2003), *Resept for et sunnere Norge*
4. St.meld. 39 (2006-2007), *Frivillighet for alle*
5. St.meld. 26 (2006-2007), om rikets miljøtilstand
6. St.meld. 47 (2008-2009), *Samhandlingsreformen*
7. St.meld. 15 (2017-2018), *Leve hele livet - En kvalitetsreform for eldre*
8. St.meld. 34 (2012-2013), *Folkehelsemeldingen*
9. Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005-2009, *sammen for fysisk aktivitet*
10. Ny "idrettsmelding" fra kulturdepartementet – 2011
11. Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv, *En satsing på friluftsliv i hverdagen; 2014-2020*
12. Folkehelseloven – Helse og omsorgstjenesteloven – 2011
13. Friluftsloven – Sist endret 2013 (prop. 88 L)
14. Plan- og bygningsloven

Folkehelseloven gir de viktigste formelle rammene i folkehelsearbeidet hvor kommunen er pålagt det helhetlige ansvaret. Utgangspunktet for folkehelsepolitikken er at helse ikke bare innebærer fravær av sykdom, men også inkluderer overskudd, trivsel og velvære. Kommunen skal legge til rette for at de overordnede føringene blir forankret på lokalt nivå, som en del av en samlet strategi, for å utvikle en bærekraftig folkehelsepolitikk.

2.2 Regionale føringer

Hemnes kommune forholder seg til Nordland fylkeskommune som en viktig samarbeidspartner, det er derfor naturlig å ivareta fylkeskommunens retningslinjer og politikk i det kommunale planarbeidet. Hemnes er en del av Helgeland, og Polarsirkelen friluftsråd er en viktig fellesarena for kommunene her.

Viktige dokumenter for regionale føringer:

1. Fylkesplan 2013-2025
2. Regional planstrategi for Nordland 2021-2024
3. Kilder til livskvalitet - Regional folkehelseplan Nordland 2018-2025
4. Regional friluftsliv strategi for Nordland

2.3 Lokale føringer

Kommuneplanen er førende for den overordnede styringen i kommunen. Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser skal være forenlig med eksisterende planer og politiske vedtak.

1. Kommuneplanen
2. Planstrategi
3. Kommunens samarbeidsavtale med Nordland Fylkeskommune om folkehelsearbeid
4. Trafikksikkerhetsplan

Gjeldende kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser vil legge føringer for utarbeidelse av ny kommunedelplan. Pågående planprosesser som løper parallelt vil ha noe innflytelse på kommunedelplanen.

3. Planprosess og medvirkning

Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser berører funksjoner i flere avdelinger i Hemnes kommune. Dette gjelder oppvekst og kultur, plan og utvikling, helse og omsorg samt kommunens sentraladministrasjon. Den som fremlegger planforslaget er pliktig til å tilrettelegge for medvirkning i henhold til PBL § 5-1. Grupper som ikke kan delta direkte, skal sikres gode muligheter for å bidra på annen måte.

Formannskapet vedtar planoppstart og utlegging av forslag til planprogram til høring og offentlig ettersyn. Planen utarbeides av folkehelsekoordinator.

Planprosessen innbefatter minst tre møter i Hemnes kommune, fysisk eller digitalt. I tillegg til disse fellesmøtene vil kommunen ha egne møter med lag og foreninger.

3.1 Folkemøter

Åpne møter vil bli avholdt på Hemnesberget, i Korgen og i Bleikvasslia. Disse vil kunne avvikles digitalt.

3.2 Høringer

Det gjennomføres offentlig ettersyn for både planprogrammet og plandokumentet.

Høringsperiodene skal vare minst 6 uker hver. Det skal tas særlig hensyn til og legges til rette slik at barn, unge, eldre og funksjonshemmede får bidra i planprosessen. Planprogrammet blir annonsert i Avisa Hemnes, samt på kommunens egen hjemmeside.

3.3 Politisk forankring

Planprogrammet behandles av formannskapet i forbindelse med offentlig ettersyn og endelig vedtak. Formannskapet legger plandokumentet ut til offentlig ettersyn og legger endelig plandokument frem for behandling av kommunestyret. Kommunestyret fatter endelig vedtak.

3.4 Vedtak

Kommunestyret fatter vedtak om planen etter at de formelle hørings- og medvirkningsprosessene er gjennomført og innarbeidet i plandokumentet. Vedtaket vil medføre nye prioriteringslister for Hemnes kommune med tanke på anlegg knyttet mot fysisk aktivitet og naturopplevelser.

4. Målsetting og status for gjeldende plan

Mål og rammer for den nasjonale politikken ble formidlet gjennom stortingsmeldinger, rikspolitiske retningslinjer, rundskriv, bestemmelser for tilskuddsordninger og lignende. Dette er mye likt dagens forutsetninger. Planens hovedmålsetting er følgende:

Å gi flest mulig av innbyggerne i Hemnes kommune et tilbud om idrett og fysisk aktivitet ut fra egne forutsetninger og behov.

Planens delmål:

1. Fokus på fysisk aktivitet og friluftsliv/naturopplevelser i barnehage, skole og SFO
2. Fokus på fysisk aktivitet og friluftsliv/naturopplevelser i sosial- og helsetjenesten
3. Økt fysisk aktivitet blant barn og ungdom i fritiden
4. Flere aktive innenfor friluftsliv
5. Styrking av det frivillige lokale idrettsarbeidet
6. Prioritere nlegg som fremmer en aktiv livsstil.

5. Utfordringer i forhold til dagens situasjon

Det stilles krav til kommunen om å ha et oppdatert plansystem. Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser er gyldig ut 2020. Dette skjer samtidig som andre tids- og arbeidskrevende prosesser er igangsatt internt i kommunen.

5.1 Folketall og levealder

Innbyggertallet i Hemnes kommune har over flere år hatt en negativ trend. Kommunen har en pågående prosess som tar sikte på å posisjonere seg strategisk for å utnytte vekstpotensialet i regionen. Satsing på fysisk aktivitet og friluftsliv vil kunne være en viktig faktor i denne strategien.

Figur 1 Befolkningsutvikling Hemnes kommune

5.2 Helseskader og ulykker

Helseskadelige levevaner er forventet å bidra til en økning av ulykker, kols, diabetes type 2, hjerte- og karsykdommer, kreft, depresjon, angst, skjelett- og muskelsmerter og overvekt.

Inaktivitet er definert av Helsedirektoratet som en av de største truslene mot folkehelsen. Nordmenn lever lengre, men svekket helse kombinert med høyere levealder vil føre til en stor økning i helsekostnadene i fremtiden. Folkehelsearbeidet i Hemnes skal bidra til å bekjempe denne trusselen. Det er derfor viktig å tilrettelegge for at alle, uansett alder, skal kunne være fysisk aktive om de ønsker det.

5.3 Tilrettelegging for fysisk aktivitet

Folkehelsearbeid er et viktig satsingsområde nasjonalt, regionalt og lokalt. Arbeidet er sektorovergripende og omfatter tema som kosthold, fysisk aktivitet, røyk og rus til trivsel og velvære. Tiltak blir rettet både mot individ og mot strukturelle faktorer som fremmer eller svekker folkehelsen. Samhandling på tvers av ulike fagområder er utfordrende, men nødvendig. Hele befolkningen er målgruppe for folkehelsearbeid, også de som kun er besøkende i Hemnes. Det er viktig å satse på barn og unge i dette arbeidet for å sikre gode aktivitetsvaner, men det er også viktig å legge til rette for at voksne og eldre kan få mulighet til å opprettholde eller øke sin fysiske aktivitet. Etniske minoriteter og mennesker med nedsatt funksjonshemming er utsatte grupper som må få spesiell oppmerksomhet og tilrettelegging.

5.4 Bygging av idrettsanlegg

Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser skal tilrettelegge for bygging av idrettsanlegg og anlegg som øker folkehelsen i kommunen. Planen skal beskrive hvilke aktiviteter vi har i dag og hvilke aktiviteter vi ønsker å ha om ti år. Det er allerede flere idrettsanlegg i de ulike deler av Hemnes. Disse vil i framtida ha behov for rehabilitering dersom en skal kunne opprettholde eksisterende aktivitet.

Kommunen har svømmebasseng På Hemnesberget og i Korgen. Disse brukes aktivt både i undervisnings- og fritidssammenheng.

5.5 Samspillet mellom kommunen, frivillige lag og foreninger og private aktører

Hemnes kommune skal spille på lag med frivillige lag og foreninger for å bygge idrettsanlegg. Det er viktig å ha klare rammer mellom kommunen og de frivillige med tanke på eierskap, drift og vedlikehold av anlegg.

6. Omfang av planen

Det er viktig å ha langsiktige perspektiver ved planlegging av idrett og fysisk aktivitet. I forbindelse med denne revideringen kan det gjøres endringer i prioriteringer og nye prosjekter kan legges til.

6.1 Universell utforming

Universell utforming er blitt en viktig del av offentlig planlegging. Kommunedelplanen skal ha et spesielt fokus på og vektlegge universell utforming i fremtidige prosjekter i kommunen. Universell utforming skal ikke fortrenge fokuset på barn og unge, lag- og organisasjonsidrett og friluftsliv, men derimot underbygge og være retningsgivende for nettopp dette arbeidet.

6.2 Tema i planen

Kommunedelplanen vil fremdeles ha hovedmålet om at alle i Hemnes kommune skal gis tilbud om fysisk aktivitet og naturopplevelser ut fra egne forutsetninger og behov.

Visjonen er en bedre folkehelse gjennom økt fysisk aktivitet i befolkningen.

I noen tilfeller vil planen være nærliggende til andre planer og fagområder som kultur, oppvekst, helse, omsorg, trafiksikkerhet mm. Det vil være fornuftig å vise hvordan de forskjellige temaplanene og fagområdene er knyttet sammen.

6.3 Behov for kartlegging

- Det er satt av arealer til ny hall i kommuneplanens arealdel for Korgen. I planperioden vil hallen ha høy prioritet.
- Hemnes kommune vil fortsette å arbeide for flere turstier, samtidig som de eksisterende vedlikeholdes.
- Okstindan natur- og kulturpark vil ha betydning for kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser. ONK har som mål å arbeide for best mulig bruk og utvikling av natur- og kulturressurser til glede og nytte for lokalbefolkningen og besøkende. Parken arbeider med lokal verdiskaping, bolyst og næringsutvikling - og skal styrke samarbeidet mellom frivillig sektor, offentlig sektor og næringslivet. ONK arbeider med flere prosjekter som må ses i sammenheng med utarbeidelse av kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser. Dette gjelder blant annet:
 - Arbeid med oppgradering og utvikling av nye turstier og turmål i Hemnes i samarbeid med lag og foreninger i hele kommunen
 - Utarbeidelse av plan for ferdselsårer i kommunen. Mål er her bl.a økt fysisk aktivitet og bedre psykisk helse i befolkningen som helhet, et bredt aktivitetstilbud, med ulik tilretteleggingsgrad (sommer som vinter), kanalisere ferdsel til områder som tåler det, økt bruk av naturen som aktivitets og læringsarena for barn i barnehage og skole og at kommunen er attraktiv som bosted og reisemål.
 - Besøksforvaltning i Okstindan - der mål og tiltak er knyttet til å ivareta natur og landskap og bruk av området for lokalbefolkninga og tilreisende
- Kartlegge behov for videre arbeider med fysisk aktivitet og naturopplevelser i barnehager, skolefritidsordninger og skoler. Dette med sikte på å gi barn og ungdom gode opplevelser og et positivt forhold til slike aktiviteter.
- Sikre utearealer for barnehager og skoler som stimulerer til fysisk aktivitet.
- Utrede hvordan helsesektoren kan bidra enda mer til å motivere til fysisk aktivitet og naturopplevelse.
- Aktivitetsanlegg for brukere med spesielle behov.
- Hvordan få fram god informasjon om de aktivitetsmuligheter som finnes i Hemnes kommune.
- Utrede hvor det største behovet for investeringer er. Dette kan være til vedlikehold av anlegg, nye anlegg, merking, utstyr etc.
- Hvordan utvikle samarbeidet mellom kommunen og frivillig sektor og mellom avdelinger innad i kommunen, slik at tilbudene i kommunen er preget av kompetanseutvikling og god administrativ service og bistand.

	Planprogram for revidering av plan				Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser				
Ansvar									
	Offentlig ettersyn	Oppstart-møte	Vedtak	Møte Hemnesberget	Møte Korgen	Møte Bleikvasslia	Offentlig ettersyn	Legges frem for endelig vedtak	Endelig vedtak
Formannskapet	19.juli								
Rådmannen		26.mai							
Formannskapet			14.sept.						
Rådmannen				August					
Rådmannen					September				
Rådmannen						September			
Formannskapet							14.okt.		
Formannskapet								30. nov.	
Kommunestyret			23.sept.						16.des

Figur 2 Framdriftsplan for kommunedelplanen

